

မြန်မာဘာသာစကားရှိဝါကျများ၏
အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့်အဆက်အစပ်သဘော
(အတ္ထုပ္ပတ္တိလော့လာချက်)

ပါရဂူ (PhD) ဘွဲ့အတွက်တင်သွင်းသောကျမ်း

မချိုမမ

မြန်မာစာဌာန
ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်

၂၀၀၆ ခုနှစ်၊ မတ်လ

နိဒါန်း

လူတို့တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦးဆက်သွယ်မှုသည် ဘာသာစကားကို အခြေခံ၍ ဆက်သွယ်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ဘာသာစကားဖြင့် ဆက်သွယ်ရေးကို ပြုရသောကြောင့် ဘာသာစကား၏အသုံးဝင်မှု၊ အကျိုးကျေးဇူးနှင့်အရေးပါမှုတို့ကို သိရှိလာကြသည်။ ထိုအခါ လူတို့သည် ဘာသာစကားကို လေ့လာခဲ့ကြသည်။ ဘာသာစကားကို လေ့လာရာတွင် ဘာသာဗေဒ^၁ လေ့လာမှုမှသည် ဘာသာဗေဒ လေ့လာမှုကို အခြေခံ၍ အကိုင်းအခက်အလက်များ ဖြာထွက်ခဲ့ပါသည်။ ဘာသာစကား၏ စကားသံဖွဲ့ပုံပိုင်း^၂၊ စကားလုံးဖွဲ့ပုံပိုင်း၊ သဒ္ဒါ^၃ပိုင်းလေ့လာမှုမှသည် အနက်အဓိပ္ပာယ်^၄ပိုင်း လေ့လာမှုသို့ ဖြာထွက်ခဲ့သည်။ ယင်းအနက်အဓိပ္ပာယ်လေ့လာမှုကို အတ္ထုဗေဒ^၅ ဟု ပညာရှင်များက ဆိုပါသည်။ အတ္ထုဗေဒ ပညာရပ်မှ အညွှန်း^၆ နှင့် အညွှန်းခံ^၇ တို့၏ တိုက်ရိုက်ဆက်သွယ်မှုကို လေ့လာပါသည်။ အတ္ထုဗေဒ လေ့လာမှုမှသည် လူတို့၏ လက်တွေ့ဆက်သွယ်ရေးကို အခြေခံသော အနက်အဓိပ္ပာယ်လေ့လာမှု တစ်နည်းအားဖြင့် လူကိုပါထည့်သွင်းလေ့လာသော လက်တွေ့အတ္ထုဗေဒနယ်ပယ်^၈ ပါ ပေါ်ထွန်းခဲ့ပါသည်။ ဤကျမ်းသည် “မြန်မာဘာသာစကားရှိဝါကျ^၉များ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့်အဆက်အစပ်^{၁၀}” ကို အတ္ထုဗေဒအမြင်ဖြင့် လေ့လာသော ကျမ်းဖြစ်သော်လည်း၊ ဝါကျများ၊ စကားခွန်း^{၁၁} များကို လူတို့က အပြင်လောကလူမှုကိစ္စနှင့် ဆက်စပ်သုံးသောကြောင့် ဘာသာဗေဒပြင်ပအဆက်အစပ်ကိုပါ ထည့်သွင်း လေ့လာထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့်အဆက်အစပ်သဘောကို လက်တွေ့အတ္ထုဗေဒ အမြင်များဖြင့် လေ့လာမှုများကို ဤကျမ်း၌ ထည့်သွင်းလေ့လာထားပါသည်။ သို့မှသာလျှင် အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် အဆက်အစပ်သဘောသည်လည်း ပိုမိုပေါ်လွင်လာမည်ဟု ယူဆမိသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

၁ language
 ၂ communication
 ၃ linguistics
 ၄ phonology
 ၅ morphology
 ၆ grammar
 ၇ meaning

၈ semantics
 ၉ reference
 ၁၀ referential
 ၁၁ pragmatic field
 ၁၂ sentence
 ၁၃ meaning and context
 ၁၄ utterance

ကျမ်း၏ ရွဲ့စည်းတင်ပြပုံ (ကျမ်းအကျဉ်းချုပ်)

ဤကျမ်းတွင် နိဒါန်းနှင့် အခန်း (၅)ခန်းခွဲကာ တင်ပြထားပြီး ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်နှင့် နိဂုံးတို့ ပါဝင်ပါသည်။

အခန်း (၁)တွင် အနက်အဓိပ္ပာယ်လေ့လာမှု^၁အစနှင့် အတ္ထုပ္ပတ္တိသီအိုရီ^၂များ အတ္ထုပ္ပတ္တိသီအိုရီများ၊ အတ္ထုပ္ပတ္တိ လေ့လာမှုနှင့်အဆက်အစပ်၏ အခန်းကဏ္ဍ၊ ဥပစာတင်စားမှုနှင့် အဆက်အစပ်သဘော^၃တို့ကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။

အခန်း (၂)တွင် မြန်မာဘာသာစကားရှိ ဝါကျများ၏ ဝါကျအဆင့်^၄ အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် အဆက်အစပ်သဘောကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ အခြေအနေအဆက်အစပ်^၅သဘော (ဘာသာစကား ငြင်းပ) ကိုလည်း တင်ပြရင်း လက်တွေ့အတ္ထုပ္ပတ္တိနယ်ပယ်နှင့် မိတ်ဆက်ထားခဲ့ပါသည်။

အခန်း (၃) လက်တွေ့အတ္ထုပ္ပတ္တိနယ်ပယ်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်လေ့လာမှုသဘောတွင် ပြောသူ ဆိုလိုသောအနက်^၆၊ အဆက်အစပ်အနက်^၇၊ ထုတ်မပြောသောအနက်^၈နှင့် ပြောသူနာသူတို့၏ နီးစပ်မှု အတိုင်းအတာ^၉ စသော ဖွင့်ဆိုချက်များကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ယဉ်ကျေးဖွယ်ရာအသုံး^{၁၀} လေ့လာမှုကိုလည်း တင်ပြထားပါသည်။

အခန်း (၄) အတ္ထုပ္ပတ္တိနယ်ပယ်^{၁၁}နှင့် လက်တွေ့အတ္ထုပ္ပတ္တိနယ်ပယ်^{၁၂}နှစ်ခုစလုံး၌ လေ့လာသော ကြိုတင်သက်ရောက်အနက်^{၁၃}နှင့် စကားပြောရာတွင် သွယ်ဝိုက်၍ အနက်သက်ရောက်မှုများ^{၁၄}ကို လေ့လာတင်ပြ ထားပါသည်။

အခန်း (၅) လက်တွေ့အတ္ထုပ္ပတ္တိလေ့လာမှုနယ်ပယ်၏ ဗဟိုချက်^{၁၅}ဖြစ်သော စကားလုပ်ဆောင်ချက် သီအိုရီ^{၁၆} လေ့လာမှုကို တင်ပြထားပါသည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်တွင် စာကိုယ်ခန်းများ၌ လေ့လာတင်ပြခဲ့သော အချက်အလက်များကို ပြန်လည် စိစစ်၍ ဉာဏ်စွမ်းရှိသမျှ သုံးသပ်တင်ပြထားပါသည်။

ထို့ကြောင့် “မြန်မာဘာသာစကားရှိ ဝါကျများ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် အဆက်အစပ်သဘော အတ္ထုပ္ပတ္တိ လေ့လာချက်” ကျမ်းသည် ကျမ်းပြုသူ၏ ကိုယ်စွမ်းရှိသမျှ ရှာဖွေလေ့လာထားခြင်းကို ဉာဏ်စွမ်းရှိသမျှ ပြန်လည်ကြိုးပမ်းတင်ပြထားသော ကျမ်းတစ်စောင် ဖြစ်သည်ဟု ဖော်ပြလိုပါသည်။

၁ study of meaning	၇ context of situation	၁၃ sematics field
၂ sematics theory	၈ speaker meaning	၁၄ pragmatic field
၃ semantism	၉ contextual meaning	၁၅ presupposition
၄ figurative exprssion	၁၀ invisible meaning	၁၆ conversitional implicature
၅ context	၁၁ relative distance	၁၇ central
၆ sentence level	၁၂ politeness	၁၈ speeachact theory

ကျမ်း၏ဦးတည်ချက်

ဤကျမ်းသည် ခေတ်သစ်ဘာသာဗေဒ၏ ဘာသာစကား အနက်အဓိပ္ပာယ်လေ့လာမှုကဏ္ဍများဖြစ်သော အတ္ထုဗေဒနယ်ပယ်နှင့် လက်တွေ့အတ္ထုဗေဒနယ်နှစ်ခုစလုံး၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် အဆက်အစပ်လေ့လာမှု တို့ကို တင်ပြလေ့လာထားသော ကျမ်းဖြစ်ပါသည်။ ဝါကျများ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ် အဆက်အစပ်သဘော ဖြစ်သောကြောင့်

- ဝါကျများ၏ အတွင်းအနက်အဓိပ္ပာယ်အဆက်အစပ်သဘော
- ဝါကျများ၏ အခြေအနေအဆက်အစပ်သဘော
- ဝါကျများအသုံးကို လူတို့၏ ဆက်သွယ်ရေး^၁ နှင့်ယှဉ်သော အဆက်အစပ်သဘော

ဟူ၍ အပိုင်း (၃)ပိုင်းခွဲကာ လေ့လာမှုကို အခန်း (၅)ခန်းနှင့် တင်ပြသွားပါမည်။ ဝါကျများ၏ အတွင်း အဆက်အစပ်၊ အပြင်အဆက်အစပ် (ဘာသာစကားပြင်ပ)ကို လိုက်၍ အနက်အဓိပ္ပာယ်များ ကွဲပြားပုံ၊ ပြောင်းလဲပုံ၊ ပြောသူနာသူတို့၏ အခြေအနေအဆက်အစပ်ပေါ်မူတည်၍ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူပုံ၊ အနက်သက်ရောက်ပုံများကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။

အဓိကအားဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်အဆက်အစပ်သဘောလေ့လာမှုကို ခေတ်သစ်ဘာသာဗေဒ နည်းဖြင့် အတ္ထုဗေဒရှုထောင့်^၂ သာမက လက်တွေ့အတ္ထုဗေဒရှုထောင့်^၃ မှလည်း လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် အဆက်အစပ်သဘောကို လေ့လာရာတွင် အားနည်းချက် အားသာချက်များ ပေါ်လွင်စေလိုသည့်အပြင် ဘာသာစကားပြင်ပအဆက်အစပ်ကဏ္ဍ^၄ ကိုလည်း ပေါ်လွင်စေလိုသည့် ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ဤကျမ်းကို ပြုစုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

^၁ communication
^၂ semantic point of view
^၃ pragmatic point of view
^၄ non linguistic context